

Lausunto

Aihe: Hallituksen esitys eduskunnalle luonnoksesta laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Suomen Ekonomit kiittää viimeisen vuoden aikana monista mahdollisuuksista osallistua korkeakouluvisiotyöhön ja lausuu visiotyön myötä ehdotetuista muutoksista (viitaten yliopistolain pykäliin) seuraavaa:

- **Suomen Ekonomit kannattaa pääosin ehdotettuja muutoksia.** Ehdotettujen muutosten vaikutuksia on kuitenkin seurattava systemaattisesti, koska usealla niistä (tilauskoulutuksen laajentaminen, siirto-opiskelijuus, erillisvalinnat...) voi olla vaikutuksia esimerkiksi koulutuksen määrälliseen ennakointiin.
- Valtioneuvoston asetuksen muutoksella ja nyt lausunnolla olevan yliopistolain 40§:n muutoksella esitetään, että vieraskielisten ja kansainvälisessä yhteistyössä rakennettujen maisterintutkintojen tavoitteellista suoritusaikaa voisi joustavoittaa nykyisestä kahdesta vuodesta vuoteen tai puoleentoista vuoteen. Ehdotus on perusteltu kansainvälisessä yhteistyössä sekä siitä näkökulmasta että suomalaiset yliopistot kisaavat hyvistä opiskelijoista globaalisti myös sellaisten maiden kanssa, joissa maisterintutkinto on meidän normilaajuuttamme lyhyempi. Käytännössä tutkintojen laajuuden supistaminen tarkoittaa kuitenkin väistämättä vaikutuksia tutkintojen antamiin valmiuksiin. Suomen Ekonomit yhtyy Akavan lausunnossaan esittämiin huoliin osaamistason laskusta sekä työmarkkinoiden reaktioon eripituisiin maisterintutkintoihin. Siksi Suomen Ekonomit edellyttää että lainsäädännön soveltamista ja sen vaikutuksia seurataan tarkkaan sekä sitä ettei erilaisia laajuuksia lähdetä mielivaltaisesti soveltamaan muihin maisterintutkintoihin kuin esityksen mukaisiin vieraskielisiin ja kansainvälisessä yhteistyössä järjestettyihin.
- Tilauskoulutuksen laajentamista koskevat esitykset mahdollistavat maksullisten korkeakoulu- tutkintojen tarjoamisen myös EU/ETA -maiden kansalaisille (yliopistolain 9 §). Suomen Ekonomit ei näe esityksellä olevan erityisen laajaa merkitystä, sillä on syytä olettaa että kokonaisia tutkintoja ennemmin työnantajille on hyödyllisempää hankkia työntekijöilleen tutkintoa lyhyempää koulutusta, kuten tutkintojen osia. Tämä taas on mahdollista jo nykyisen lainsäädännön puitteissa. Suomen Ekonomit katsoo, että nyt ehdotettu lainsäädäntö on osin ongelmallinen ehdotetun uuden tilauskoulutuksen opiskelijaryhmän statuksen näkökulmasta suhteessa muihin tutkinto-opiskelijoihin. Lainsäädännössä on myös esitetty, ja hyvä niin, että tilauskoulutuksen järjestäminen ei saa heikentää perus- tai jatkokoulutusta tai ettei sitä saa järjestää pääsykokeiden kiertämisen perusteella, mutta tosiasiallisesti Suomen Ekonomit kokee ettei tällaisten ehtojen noudattamista ole mahdollista valvoa.

Suomen Ekonomit on tyytyväinen, että lakiehdotuksen perusteluosassa kerrotaan pitkäkestoisten kehittämissuunnitelmien käynnistämisestä niihin visiotavoitteisiin, jotka eivät edellytä lainsäädäntömuutoksia. Tässä työssä olemme mielellämme aktiivisesti mukana.

Lisäksi: Korkeakoulujen rahoitusmallit sekä jatkuvan oppimisen rahoitus olennaisia

Monet nyt ehdotetuista lakimuutoksista ovat luonteeltaan mahdollistavia, joten niiden soveltaminen tai soveltamatta jättäminen jää pitkälti yliopistojen autonomian piiriin. Huolemme on, että vaikutukset muuhun kuin tutkintokoulutukseen eli elintärkeään työuran aikaiseen jatkuvaan oppimiseen jäävät lopulta melko vähäisiksi. Nyt esitettyjen lakimuutosten rinnalla korkeakouluvision tavoitteiden tavoittelussa ohjaavammaksi muodostuu näin ollen seuraavan rahoitusmallikauden (alkaen vuodesta 2021) yksityiskohdat ja muut mahdolliset ohjausmekanismit ja kannusteet toiminnan kehittämiseen.

Suomen Ekonomit kokee, että rahoitusmallikeskustelua olisi pitänyt käydä huomattavasti nykyistä avoimemmin ja linkitettyä nyt olleisiin lakimuutoksiin ja julkaistuu visioon korkeakoulutuksen ja tutkimuksen tulevaisuudesta vuonna 2030. Kunnianhimo esimerkiksi jatkuvan oppimisen järjestelmän osalta on oltava korkealla, ja olemme huolissamme ettei nyt lausunnolla olevat lainsäädäntömuutokset ja mahdollisesti pienin muutoksin etenevä rahoitusmalli takaa onnistumista. Rahoitusmalli on koulutustehtävän osalta tällä hetkellä kovin tutkintopainotteinen eikä muuhun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen kannusteita riittävästi ole. Paine erilaisten lyhytkestoisten koulutusten ja moduulien tuottamiseen on suuri, mutta kannusteet jäävät pahimmillaan riittämättömiksi.

Suomen Ekonomit on yhteistyössä Suomen ylioppilaskuntien liiton (SYL) ja Yhteiskunta-alan korkeakoulutettuja (YKA) kanssa ehdottanut, että Suomen korkeakoulujärjestelmää kehitetään enemmän alustamaisesti toimivaan suuntaan. Malli on kehitetty vastaamaan korkeakoulutusta kohtaan lankeavasta kasvavasta tarpeesta, johon vastaaminen edellyttää nykyisten resurssien järkevää ja oppimisen kannalta mahdollisimman joustavaa käyttöä. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että korkeakoulut avaisivat koulutustarjontaansa myös muille kuin omille tutkinto-opiskelijoilleen. Verkostomaisessa järjestelmässä erilaiset oppijat voisivat opiskella joustavasti opintoja kaikkien korkeakoulujen tarjonnasta. Jotta tämä voisi toteutua, pitää budjettirahoituksen rahoitusmallien osalta toteutua seuraavat edellytykset:

- 1. Rahoitusmallien pitää tehdä suomalaisille korkeakouluille kannattavaksi tarjota opintokokonaisuuksia muillekin kuin oman korkeakoulun opiskelijoille, jotta tutkinto-opiskelijat voivat joustavasti ottaa opintoja koko kansallisesta tarjonnasta.*
- 2. Rahoitusmallien pitää tarjota korkeakouluille riittävä kannustin tuottaa opintokokonaisuuksia myös muille kuin tutkinto-opiskelijoille (ennen tutkinto-opiskelua, työuran aikainen opiskelu jne).*
- 3. Rahoitusmallien pitää tehdä korkeakouluille kannattavaksi tuottaa yhteistyössä opintokokonaisuuksia ja tutkintoja.*

Kohdan 2) osalta Suomen Ekonomit toteaa kuitenkin, että budjettirahoituksen lisäksi korkeakoulujen rahoituspohja edellyttää laajentamista, jotta jatkuvan oppimisen edellyttämiä koulutustuotteita voidaan laadukkaasti tuottaa. Rahoitus voisi virrata korkeakouluihin esimerkiksi koulutusseteleiden tms. muodossa. Tulevan hallituskauden tavoitelistan kärjessä onkin oltava jatkuvaa oppimista tukevan rahoitusjärjestelmän rakentaminen, joka perustuu työntekijöiden, työnantajien ja valtion yhteiseen vastuunkantoon.

Suomen Ekonomit

Lisätietoja antaa:

Suvi Eriksson, koulutuspolitiikan asiantuntija, suvi.eriksson@ekonomit.fi, puh. 040 848 8935